

Història d'un divorci cada vegada més anunciat

Carles revolta l'església catalana

La polèmica entre un grup de teòlegs crítics i l'arquebisbe de Barcelona ha aguditzat la tensió i el malestar dins l'església catalana. Les veus contra Carles són un clam generalitzat i, atès el grau d'enfrontament, només el seu trasllat a una altra diòcesi podrà tornar les coses al seu lloc.

Dia 9 de març. Se celebra amb un acte acadèmic el 25è aniversari de la Facultat de Teologia de Catalunya. Ambient de celebració, amb el toc de solemnitat obligat per la presència de personatges importants: el gran canceller de la Facultat i arquebisbe de Barcelona, Ricard Maria Carles; el president de la Conferència Episcopal Espanyola, Elías Yanes; el cardenal Pio Laghi, delegat del Vaticà per als Centres d'Ensenyament; i el nunci Apostòlic, Mario Tagliaferri, representant del papa a Espanya. Ricard Maria Carles pronuncia el seu discurs (en castellà, per atenció –diu– als convidats de fora). A mesura que avança en la lectura es va produint una sensació de certa incomoditat entre alguns dels presents. Carles parla en un to molt dur, adverteix que no hi pot haver teologia sense magisteri. En paraules entenedores: els teòlegs no poden anar per lliure, sinó que han d'actuar amb fidelitat als bisbes. I a la paraula de Déu, és clar...

Quan finalitza l'acte tothom està convençut que l'arquebisbe de Barcelona ha renyat els teòlegs, que ha donat a entendre que "hi ha problemes". Entre els assistents, molts d'ells teòlegs i cap-

llans, es fa broma: "tu, ja has vist que no has de fer res que no li agradi al bisbe, ¿eh! ¿Ves amb compte, eh!". Però són bromes nervioses: aquell mateix dia nou professors de la Facultat acaben d'enllestir un document titulat "Amb motiu dels 25 anys"; s'hi parla de qüestions polèmiques, com ara el Nou Catecisme, el pa-

per de la dona en l'església, la xenofòbia, la marginació i el nacionalisme. I ho fan en termes crítics, punyents.

Desitjosos d'aconseguir més signatures per al document, però conscients que el tema és delicat –i més tenint en compte el discurs de Carles– els professors signants decideixen dipositar el text original a la secretaria de la Facultat i ofereixen als altres professors la possibilitat d'adherir-s'hi. Qui vulgui llegir-lo ho pot fer a la secretaria però no se'l podrà endur, per evitar filtracions. Durant tres dies la majoria de docents desfilen per la Secretaria. Alguns el firmen, altres no, però el contingut del document es converteix en el principal tema de conversa als passadissos de la facultat.

Finalment, divendres dia 12 al vespre hi ha 18 signants. Tots teòlegs, tots professors de la Facultat. Sis són jesuïtes, dos caputxins, dos monjos de Montserrat, un escolapi, un claretà i sis capellans diocesans. Per fax, fan

arribar el document a Ricard Maria Carles. Al mateix temps l'envien a la premsa. La llavor de l'escàndol.

LA VEU DELS 'PROGRES' TAMBÉ SONA

El document té uns paràgrafs inicials en els quals els teòlegs emmarquen l'abast de les seves motivacions i reflexions. Deixen clar un punt: "La nostra aportació és feta des de dins, perquè estimem l'Església i estimem Catalunya", i també adverteixen que no tenen "cap pretensió de magisteri paral·lel", és a dir que no pretenen suplantar el paper dels bisbes. Seguidament es mostren preocupats per la identificació que tant dins com fora de l'església es fa entre els termes "Església" i "jerarquia". Pel que fa a aquest error els teòlegs reiteren que l'església és "tot el poble creient", alhora que especifiquen que això inclou també la jerarquia. Després de fer una llista de temes sobre els quals consideren que s'ha de reflexionar, se centren en els que "han estat especialment actuals i que demanen un diàleg aprofundit dins la mateixa Església catalana".

En primer lloc, els teòlegs constaten que "la dona està marginada en el govern i la direcció de l'Església". I, afirmen que "no hi ha cap raó teològica suficientment sòlida que impedeixi que la dona pugui accedir al ministeri ordenat (el sacerdocí)", i sostenen que "els arguments sobre la masculinitat de Jesús i dels Dotze no tenen cap valor probatori". Aquests arguments són els utilitzats pel Vaticà i la cúria conservadora per oposar-se a la plena igualtat home-dona dins l'església. A la majoria dels bisbes, aquest tema els produeix la mateixa urticària que a Joan Pau II, i s'han negat a la seua inclusió en el pròxim Concili de l'església catalana, amb l'excusa que el de la dona és un problema de l'església universal i que no correspon tractar-lo en un Concili Provincial. Per tancar aquest apartat del document, els teòlegs conclouen que "tota mena de discriminació és contrària a l'Evangeli".

El següent apartat —"Celebració del sacrament de la Penitència"— està dedicat,

Xavier Alegre, jesuïta i primer signant del document dels teòlegs que tant ha molestat el bisbe Carles.

C. PUÉRTOLAS

A sota, el document dels teòlegs. Al seu damunt, el qüestionari de temes del Concili. Poques coincidències.

C. PUÉRTOLAS

sense dir-ho, directament a l'arquebisbe de Barcelona. Els teòlegs es mostren contraris a la confessió individual i privada perquè molts cristians la troben "desfasada en la simbologia, en el llenguatge, per la manca d'adaptació segons la comunitat i l'ambient cultural". Com a alternativa, demanen que s'aprofundeixi la celebració comunitària de la confessió que culmina en una absolució col·lectiva. Aquesta última variant de la confessió es practica des de fa temps en moltes parròquies catalanes, però disgusta profundament Ricard Maria Carles. Tant, que a finals de l'any passat va enviar una carta als rectors de totes les parròquies

de la diòcesi argumentant a favor de la confessió individual i dient que aquells capellans que celebren la confessió comunitària deixessin de fer-ho. Aquestes controvertides instruccions van ser publicades també al *Full Diocesà* que es reparteix els diumenges a les esglésies. Però en moltes parròquies els fidels no van arribar a llegir aquest *Full Diocesà*: els capellans es van negar a distribuir-lo i el van retornar al bisbat com a signe de protesta. Un incident sense precedents en la història més recent de l'església catalana.

El següent apartat del document fa referència al Nou Catecisme Universal elaborat pel Vaticà amb un marcat signe conservador i del qual pròximament apareixerà la traducció al català. Els teòlegs consideren que el Nou Catecisme i tot el que ha envoltat la seva elaboració i presentació "és una mostra més de la manca de pensament crític i d'un sa pluralisme que no qüestiona pas la unitat dins l'Església". El document prediu, a més, que aquest Catecisme "atès el seu tarannà i contingut poc actualitzats i poc bíblics inevitablement passarà a curiositat històrica com els anteriors", i critica que presenti com a cert "allò que és opinable".

Els teòlegs lamenten que el catecisme "no hagi bandejat definitivament la legitimitat moral de la pena de mort", alhora que aposten per una "revisió crítica i actualitzadora" de la part dedicada a l'exposició dels deu manaments. També

El bisbe Deig, considerat com un dels més dialogants.

C. PUERTOLAS

declaren no entendre que "determinats episodis o personatges bíblics es presentin com a històrics".

El document continua amb l'apartat dedicat al creixement de la xenofòbia, i aposta per un major diàleg entre les religions per "contribuir millor a donar fonaments seriosos a la pacífica convivència". Després d'això introdueixen una suau crítica indirecta a Ricard Maria Carles, tot lamentant la desaparició com a centre ecumènic del Centre Abraham de la Vila Olímpica -que durant els Jocs Olímpics acollí les principals confessions religioses dels atletes participants-. Aquesta actuació, responsabilitat de l'arquebisbe de Barcelona, és considerada pels teòlegs en el document com una mostra d'"estreçor de mires".

El document conté també un apartat dedicat al món de la marginació i la pobresa, i acaba amb una reflexió sobre el nacionalisme: en la línia de la reflexió iniciada pels bisbes del Principat en el document "Arrels cristianes de Catalunya", els teòlegs afirmen eufemísticament que "Catalunya, nació sense estat, vol retrobar el seu redreçament total per un camí pacífic i respectuós, però alhora exigent amb els seus drets inalienables com a poble".

Aquest és el document dels divuit. Ricard Maria Carles el va rebre via fax poques hores abans que la premsa se'n fes ressò, i ho va fer amb indignació. En primer lloc, perquè segons ell constitueix un greu defecte de forma el fet que els teòlegs no li donessin a conèixer el con-

tingut amb molta més antelació. En segon lloc, perquè moltes de les afirmacions del document difereixen clarament de la doctrina i consignes de l'actual papat, i finalment perquè s'ho pren com un atac personal en contra seua.

Carles, però, no es queda en la indignació personal. En primer lloc, s'assegura que en cap mitjà eclesial (fulls diocesans, revista *Catalunya Cristiana*) es faci menció del document. La censura fa efecte, però no pot evitar que en una entrevista de *Catalunya Cristiana* el degà de la Facultat de Teologia esmenti elogiosament el document. Segons que ha pogut saber EL TEMPS, l'arquebisbe, cada cop més enfadat, envia una carta personal a tots els provincials de les ordres que tenen algun membre entre els signants del document: caputxins, benedictins de Montserrat, jesuïtes, escolapis

que el bisbat consulta el Vaticà per prendre una decisió respecte als teòlegs. Algunes fonts asseguren que Carles Soler Perdigó, bisbe auxiliar de Barcelona i mà dreta de Carles, ha fet dos viatges a Roma per rebre instruccions vaticanes, i que aquestes són molt dures. Altres diuen que la consulta amb Roma s'ha fet aprofitant la presència de Ricard Maria Carles al Vaticà amb motiu de la beatificació de la fundadora de les Escolàpies, la catalana Paula Montal. Es parla de sancions, d'expulsions, i alguns dels teòlegs firmants del document es mostren disposats en privat a renunciar a la seva plaça de professors de la facultat abans d'haver de patir la humiliació d'una sanció.

Amb un ambient enrarinat arriba la reunió ordinària dels bisbes de Catalunya, celebrada a la muntanya del Tibidabo

Esquerra, Neus Forcano. Al mig, Magda Tomàs. I a la dreta, Josefa Amell. Les tres són del Col·lectiu de Dones en l'Església, que reivindica el sacerdoci femení.

C. PUERTOLAS

i claretians. En la missiva, molt concisa, Carles es dirigeix als provincials per dir-los que "suposa" que comparteixen la preocupació pel "malestar i la desorientació" que provoca el document dels teòlegs. La resposta dels provincials és unànime i desagradable per a l'arquebisbe de Barcelona: tots li demanen que dialogui amb els signants del document, alhora que deixen clar que no prendran cap mena de represàlia. És una nova bufetada per al bisbe.

Mentrestant, la còlera de Ricard Maria Carles es converteix en un secret a veus dins l'església catalana. Les notícies, difícils de contrastar, són alarmants. Es diu

entre el 28 i el 30 d'abril. Ricard Maria Carles hi arriba amb la intenció que s'aprovin dures sancions contra els teòlegs. Els altres bisbes es veuen atrapats. D'una banda, hi ha l'obligació moral de donar suport a Carles, sobretot després d'haver impedit recentment amb els seus vots que l'arquebisbe de Barcelona es convertís en president de la Conferència Episcopal Espanyola (una segona desautorització per part dels seus companys de magisteri hauria estat insuportable per Carles). De l'altre costat es troba la fidelitat al tarannà liberal i obert que ha caracteritzat la gran majoria dels bisbes de Catalunya durant els últims anys. El re-

sultat és una dura nota en què els bisbes "lamenten" l'escrit dels 18 professors i els acusen de proclamar "actituds contràries a la disciplina de l'Església i al seu magisteri ordinari [els bisbes]", cosa que "no s'adiu amb la missió que l'Església té confiada als professors de la facultat". Finalment, tots els bisbes fan públic el seu suport a l'arquebisbe de Barcelona. La nota, que té data de l'1 de maig, cau com una bomba en mitjans eclesials. Immediatament, la Unió de Religiosos de Catalunya, organisme que aplega totes les congregacions i ordes, fa pública una carta de suport als teòlegs. La indignació és especialment crispada a la Facultat, on s'hi celebra un congrés de Teologia. El sacerdot i historiador Casimir Martí, ex-director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, fa un gest inaudit, enmig d'un ambient de gran tensió: en un acte presidit per l'arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella, explica que no pensa llegir la seva ponència. "Estic consternat i sento vergonya per la nota dels bisbes", diu.

ESTAT DE REBEL·LIA

Tothom coincideix que l'incident amb els teòlegs ha estat la gota que ha fet vessar el got. Un senyal més, potser el més espectacular i definitiu, del problema de fons: no hi ha diàleg, hi ha mostres d'involució cada cop més evidents i l'allunyament entre les bases de l'església catalana i la seva jerarquia és ja gairebé un camí sense retorn. "Nosaltres vam fer el document preocupats perquè la imatge que dona l'església a la societat a tots nivells és molt conservadora. Només es parla de moral i més moral, i en canvi no es parla de temes fonamentals i molt preocupants". Parla Xavier Alegre, jesuïta i primer signant del document de la polèmica. "Aprofitant l'aniversari de la Facultat i la convocatòria del Concili Català vam voler donar a conèixer que l'església és molt més plural del que es vol fer creure. La involució que estem patint és cosa d'uns quants, dels que manen, i cal que reivindicuem l'esperit del Concili Vaticà II, que per a l'església catòlica va ser una cosa equivalent al Maig del 68".

Hi ha diverses proves d'aquesta involució. Fa un any, per exemple, Ricard Maria Carles va exercir el seu dret de vet per evitar que la facultat de Teologia de Catalunya nomenés doctor honoris causa el català Pere Casaldàliga, bisbe de la diòcesi brasilera de Sao Félix, proper a la teologia de l'alliberament i incansable

lluitador per la causa dels pobres, lluita que ha estat a punt de costar-li la vida diverses vegades. El vet de Carles adquireix major gravetat perquè, en aquell mateix moment, la gran majoria de fidels catalans donaven suport a la candidatura de Casaldàliga per al Premi Nobel de la Pau. En mitjans eclesials s'esmenta també el caràcter superconservador del Seminari on es formen els futurs capellans, autèntica joguina predilecta de l'arquebisbe. O també la creació de l'Institut

Per al Col·lectiu de Dones una altra mostra de la poca sensibilitat que tenen els bisbes és el fet que Torrella hagi trigat cinc mesos a concedir una audiència sol·licitada el passat mes de gener. "És una prova que els nostres bisbes no accepten les opinions diferents de les seves, que rebutgen l'esperit dels vents que bufen pertot arreu; això ens fa pensar que el pròxim Concili Provincial és molt possible que fracassi, i un fracàs seria estrepitós; però nosaltres continuarem

Ramon Torrella, de Tarragona, i Ricard Maria Carles, de Barcelona.

ARXIU

d'Espiritualitat, dirigit per Pere Farnés, un capellà de tarannà conservador. Existeix la queixa generalitzada que Carles es rodeja de persones entusiastes de l'ortodòxia vaticana emanada per Joan Pau II.

Un altre signe d'involució molt important és la negativa dels bisbes a tractar en el pròxim Concili Provincial temes com el paper de la dona en l'església, la Conferència Episcopal catalana, el Nou Catecisme o la moral sexual segons l'església. El Col·lectiu de Dones en l'Església, que treballa des del 1986 fent una tasca de sensibilització a favor de la plena igualtat de drets i deures entre l'home i la dona dins l'església (cosa que inclou l'acceptació del sacerdocí femení), ha demanat amb 9.000 signatures, que aquest tema sigui inclòs en el temari del Concili. La resposta de Ramon Torrella, president del concili: "Aquest tema tal com entri en el Concili sortirà." Resposta de Soler Perdigué, bisbe auxiliar de Barcelona: "vés a saber quants dels signants d'aquesta proposta són cristians".

incordiant." L'escepticisme respecte als resultats del concili és generalitzat. "Sembla que el diàleg els faci por", coincideix Maria Martinell, directora de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, que depèn de l'arquebisbat. "Atès el caràcter poc dialogant d'alguns dels bisbes -continua Martinell-, crec que, del concili, en podem esperar ben poc".

La situació ha arribat a un punt crític. La prova és que alguns bisbes s'han vist obligats a sortir a la premsa amb missatges conciliadors. Entre els sectors progressistes dels capellans i el laicat, que són majoritaris, s'ha estès la convicció que no s'hauria arribat mai a aquest punt sense la "tossuderia" i la "falta de mà esquerra" de Carles. I els mateixos sectors apunten una solució dràstica: "l'única esperança per al retorn del diàleg és el seu trasllat a una altra diòcesi". Ja es parla de Madrid i de Toledo.

Eduard Voltas